

Jak rozwijać umiejętność mówienia?

DOROTA KONDRAT

Pierwsza odpowiedź, jaka przychodzi nam do głowy, jest oczywista: po prostu mówić! Umiejętność mówienia (produktywna) jest wtórna wobec umiejętności słuchania (receptywnej). Ćwicząc słuchanie, przetwarzamy dźwięki w myślach i naśladujemy je, mówiąc.

Tak uczą się dzieci: do 13. roku życia mamy niezwykle dar naśladowania praktycznie każdego fonemu. Osoby dorosłe nie ufają już tak bardzo swojemu słuchowi i wspomagają się słowem pisanym. Jednak od słowa pisanego do mowy dłuższa droga – język musi się udźwięcznić, a dzieje się to najpierw w głowie. Zatem warto uczyć mowy poprzez modelowanie, czyli mówiąc, odtwarzając nagrania: piosenki, monologi, dialogi, audiobooki, filmy w oryginale, itp. Wiemy dobrze, że podczas nauki mówienia należy zwracać uwagę na poprawność wymowy, na intonację i ćwiczenie płynności. Jeśli uczeń (zwłaszcza dorosły) nie ma co do tego informacji i wskazówek, utrwala się błędy i staną się one automatyczne. Często przecież spotykamy się z osobami, które mają bogaty zasób słów, lecz wymawiają je tak, jak się owe słowa pisze. Dlatego modelowanie u osób dorosłych jest tak ważne, co oznacza, że lista wyrażen przydatnych w części *speaking* na egzaminie nie zostanie opanowana, jeżeli nie będzie przećwiczona na głos razem z nauczycielem, a następnie w parach.

Nabywanie płynności to oczywiście ćwiczenie automatyzmów w stosowaniu typowych struktur w określonym kontekście. To już nie jest wiedza, ale umiejętność, czyli pozostaje w pamięci proceduralnej i nawet jeśli w późnej starości dotknie nas demencja, nie zatracimy całkiem zdolności mowy, tylko będziemy zapominać pojedyncze słowa. Dla komunikacji zatem struktury te mają większe znaczenie niż bogate słownictwo, gdyż „zawsze można się jakoś dogadać”. A jak wykształcić te automatyzmy? Powtarzając wiele razy (*drilling*), najlepiej zmieniając kontekst (sytuacja, aktywność, obiekt, podmiot). Przykładem jest uczenie zwrotu *would like* – ćwiczymy go w różnych konfiguracjach, nie tylko z formami *I* oraz *you*. Kiedyś podszedł

do mnie zestresowany japoński turysta i spytał *Could I help you?* – najwidoczniej ten zwrot miał najmocniej wbity w pamięć poprzez częste powtarzanie.

Często największym kłopotem ucznia jest lęk przed wypowiedaniem się: może on wynikać z wrodzonej nieśmiałości lub z obawy przed byciem wyśmianym czy zignorowanym, może się wiązać z negatywnymi doświadczeniami dotyczącymi mówienia albo z nadmiernym koncentrowaniem się na swoich niedostatkach. A jednak mówienie – czego dowiadujemy się, ucząc dzieci – zaczyna się już od pierwszej lekcji.

Poniżej znajdują się propozycje ćwiczeń, prostszych i trudniejszych, które w zachęcający sposób mogą ośmielić uczniów (młodzież i dorosłych) do mówienia. Ćwiczenia pomogą rozbudować słownictwo i zakres struktur gramatycznych oraz podszkolić umiejętność argumentacji i dyskusji.

HOW TO PREVENT A DOG FROM BARKING

źródło: Bowkett (2000)

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Zaproponuj uczniom problem do omówienia i zarządz w klasie burzę mózgów, aby znaleźć jego rozwiązanie (szalone pomysły mile widziane), na przykład: jak zapobiec parowaniu szyb, jak powstrzymać psa przed szczekaniem. Oto parę pomysłów na burzę mózgów po angielsku:

How to prevent hair from falling out.

How to prevent shoes from getting dirty.

How to prevent cut flowers from withering.

How to prevent children from making a mess.

FOR, AGAINST, AND INTERESTING

źródło: de Bono (1998)

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Edward de Bono jest znanym autorem książek o twórczym myśleniu, a także pomysłodawcą edukacyjnego programu CoRT wprowadzonego w wielu krajach. W Polsce metoda ta znana jest jako ZWI, czyli „Zalety, wady i to, co interesujące” i opisywana była już wcześniej przez innych autorów.

Metoda ZWI jest przydatna również na lekcjach języka obcego. Każdą rzecz, sytuację i problem możemy zanalizować w ten sposób. Najpierw należy spojrzeć na zalety omawianej rzeczy lub sprawy, potem na wady, a na końcu pofantazjować w kierunku tego, co interesującego, zabawnego można w niej dostrzec. Kolejność jest ważna, zaczynamy od zalet, żeby nie zniechęcić się do tematu, wady są później, a potem wracamy znowu do konstruktywnego, twórczego myślenia. Na etapie „tego, co interesujące” nauczyciel może zadawać dodatkowe pytania uczniom, np.: *co by było gdyby..., ciekawe, do czego to może doprowadzić, a gdyby dotyczyłoby to innych ludzi, miejsca lub epoki...,* itd. Grupa podaje odpowiedzi, a nauczyciel zapisuje je na tablicy, przyporządkowując do jednej z trzech kategorii:

advantages	disadvantages	interesting
------------	---------------	-------------

Oto przykłady problemów do dyskusji w grupie:

- *In some countries, free bicycle rent has been introduced. They are all white and you can take them from and leave at many designated places. Think of advantages, disadvantages and interesting aspects of such an idea in your town.*
- *There has been an idea that students give marks and write reports on their teacher. Consider advantages, disadvantages and interesting aspects of such an idea.*
- *Some enterprises have suggested working 4 days a week but prolonging the working day to 10 hours. Discuss and decide if it might be a good idea.*
- *A mother, coming to a conclusion that their children watch too much TV, decided to put a piggy bank next to the telly and collect money for each hour of watching. What do you think about it?*

Metodę ZWI można też zastosować do ewaluacji zajęć, na przykład można poprosić uczniów o ocenę danej lekcji, tekstu w książce, całego podręcznika albo metody pracy nauczyciela (Dyrda 2005).

WHAT'S INTERESTING IN DUST?

źródło: de Bono (1998)

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Kolejne niebanalne zadanie na pobudzenie ciekawości poznawczej to wyszukiwanie tego, co interesujące, w niepozornych rzeczach i zjawiskach w naszych organizmach i wokół nas. Obudź wrażliwość uczniów, stosując technikę burzy mózgów albo „gorącego ziemniaka”, polegającą na przekazywaniu piłeczki w grupie siedzącej w kręgu. Osoba trzymająca piłkę odpowiada na pytanie. Jeśli nic nie przychodzi jej do głowy, jeden raz może opuścić rundę, ale w następnej musi coś powiedzieć.

What is interesting/weird in...

- *dust*
- *spring air*
- *leaves*
- *carrot*
- *pencil*
- *giraffe*
- *etc.*

DEARLY BELOVED Poziom zaawansowania: od *pre-intermediate*

Pokaż uczniom zdjęcie, np. przedstawiające parę celebrytów – zazwyczaj wzbudzają emocje, z kolei wybór zdjęcia anonimowych osób pobudza wyobraźnię. Następnie opowiedz uczniom, jak wygląda angielski ślub kościelny. Zatrzymaj się na momencie, w którym wikary pyta, czy jest ktoś, kto sprzeciwia się zawarciu tego małżeństwa, wypowiadając formułę: *speak now or forever hold your peace*. Uczniowie mają za zadanie wymyślić jak największą liczbę powodów, dla których ta para nie może się pobrać.

Wariantem zadania jest zastosowanie techniki *role-play*. Każdy z uczniów otrzymuje rolę podczas uroczystości, zostając np. świadkiem, członkiem rodziny, sąsiadem. Gdy ksiądz wypowiada znamienne zdanie, wywiązuje się dyskusja między gośćmi. Nie życzę nikomu takiej sytuacji na prawdziwym ślubie, ale zainscenizowana na lekcji angielskiego może być zabawna i motywująca do ćwiczenia języka w mowie.

10 THINGS Poziom zaawansowania: od *elementary*

Ćwiczenie sprawdza się najlepiej w małych grupach lub w parach. Uczniowie losują po jednej kartce z poleceniem zaczynającym się od słów: *10 things that...* a następnie

spontanicznie kończą zdanie. Wśród kartek powinna się znaleźć ta z pozytywnym *10 things that I like*; inne pomysły:

10 things that:

- *I love*
- *I hate*
- *I'm afraid of*
- *I would take on a desert island*
- *I would be happy to give away*
- *I would never eat*

Oczywiście znalezienie aż 10 rzeczy wymaga sporego wysiłku intelektualnego, więc nie jest ważne, czy uczniowie rzeczywiście wymienia tak wiele elementów. Celem tego ćwiczenia jest skłonić każdą z osób do mówienia nieprzerwanie przez 2 minuty, a następnie oddania głosu kolejnej osobie, która mówi o tym, co ma na swojej kartce. Można zachęcić uczniów do wytłumaczenia, dlaczego wybrali takie, a nie inne odpowiedzi.

ONE MILLION DOLLAR QUESTION

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Zastanawiałeś/aś się kiedyś, co by było, gdyby człowiek pędził z prędkością światła? A może przyszło Ci do głowy zadać podobne pytanie uczniom? Tego typu pytania pobudzają ciekawość poznawczą i motywację do generowania odpowiedzi. Podobnie dzieje się, gdy prosimy uczniów o wymyślenie własnych nietypowych pytań. Poproś uczniów o wskazanie kilku znanych osób (mogą być to postaci historyczne lub fantastyczne, naukowcy, literaci, królowie lub rewolucjoniści). Następnie uczniowie w grupkach układają jak najwięcej pytań, które chcieliby zadać wybranej osobie. Grupy prezentują najciekawsze pytania i dają je jako temat do rozważań całej klasie. Niektóre pytania mogą być prawdziwym wyzwaniem i rozwinąć się w projekt pozalekcyjny, ale jeśli potraktujemy to jako zwykłą zabawę, możemy mieć ciekawą, pobudzającą intelektualnie lekcję.

Przykłady pytań, na których można budować swoje pomysły:

- *What do you think of ...?*
- *What do you do when ... stops working?*
- *What would you do if you weren't ...?*
- *Where would you work if you lived in the ... century?*
- *How did you come up with the idea of ...?*

CURIOUS QUESTIONS

źródło: Bowkett (2000), Szmidt (2007)

Poziom zaawansowania: od *pre-intermediate*

To jedno z ciekawszych ćwiczeń, podczas których ćwiczymy zadawanie pytań z zastosowaniem różnych czasów, ponieważ zamiast typowego pytania rozpoczynającego się od *Do you...?*, pytamy o zdanie wyrwane z kontekstu. To ćwiczenie nie tylko pobudza ciekawość poznawczą, ale też daje szansę ćwiczeń w tworzeniu nawet najbardziej nietypowych pytań. Weźmy na przykład zdanie: *Feliks leżał na kanapie*. Uczniowie zadają pytania do tego zdania, np. kim jest Feliks, gdzie jest ta kanapa, jak wygląda, dlaczego leżał, jak długo leżał itd.

Przykładowe zdania wyrwane z kontekstu:

- *I'd been waiting too long.*
- *She'd been waiting for too long.*
- *I could only buy three.*
- *He shouted 'No!' and left the room.*
- *Unfortunately, we didn't manage to open it.*
- *Due to the circumstances they had to leave the premises.*

6 QUESTIONS

Poziom zaawansowania: od *elementary*

Jeszcze jedno ćwiczenie na zadawanie pytań. Tym razem jednak uczniowie losują dowolne słowo – najlepiej opisujące rzecz znajdującą się w pomieszczeniu, w którym jesteśmy. Następnie zadają 6 pytań dotyczących tej rzeczy, zaczynających się od słów:

Who...? What...? When...? Where...? Why...? How...?

W innej wersji tego ćwiczenia można użyć obrazków. W tym celu wyszukaj kilka intrygujących obrazków w czasopismach – mogą to być pejzaże, abstrakcja, mogą przedstawiać ludzi, lub wyświetl zdjęcia na tablicy interaktywnej. Uczniowie zadają pytania dotyczące tych zdjęć, a nauczyciel przyjmuje rolę autorów zdjęć i odpowiada na pytania.

SIMILARITIES

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Jest to typowe zadanie z treningu kreatywności. Uczniowie losują z przygotowanej wcześniej puli dwa słowa; nie związane ze sobą rzeczowniki lub czynności (*gerunds*), a następnie szukają analogii. Poproś, by robiąc to, zmieniali punkt widzenia, na przykład można zauważyć analogie

lingwistyczne, fizyczne, geograficzne, itp. Uczniowie mogą brać pod uwagę zastosowanie, występowanie, budowę, użytkowników itp. Oto parę przykładów.

What are the similarities between:

- *a clock and wood*
- *paper and an egg*
- *walking and drinking*
- *cooking and cheating*

LESSER EVIL

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

W tym ćwiczeniu uczniowie wybierają jedną z dwóch nieprzyjemnych sytuacji, w których potencjalnie mogliby się znaleźć, a następnie tłumaczą, dlaczego dokonali takiego wyboru. Przykłady dylematów do rozstrzygnięcia:

- *Would you prefer living with running water but with no electricity, or the opposite?*
- *Would you rather work as a dustman than with unfriendly colleagues?*
- *Which would you be more willing to do in one year: give your savings to the poor or learn 20,000 words in English?*
- *If English irregular verbs were really heavy (5 kg), would you rather carry them every day to school on your back or learn them by heart (over 300 verbs)?*
- *If you were to spend a night alone in a dark forest or on a raft at sea, which would you choose?*
- *If you had to give up one kind of staple food, bread or dairy, which would you be more willing to give up?*

SUPERPOWER

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Przygotuj uczniom listę nadzwyczajnych umiejętności (przykładowa lista poniżej). Uczniowie w grupkach lub w parach wybierają jedną, którą chcieliby posiadać, i wyjaśniają, dlaczego akurat tę.

- *To have X-ray vision*
- *To be able to shoot lasers out of their eyes*
- *To have super strength*
- *To have super speed*
- *To be invisible*
- *To be invulnerable*
- *To be able to control the weather*
- *To be able to shape-shift*
- *To be able to read minds*

GIVE ME A HINT

źródło: Szmidt 2007

Poziom zaawansowania: od *elementary*

Zadanie do pracy w grupie. Jedna osoba opowiada wymyśloną historię albo referuje jakiś temat, ale musi wykorzystywać słowa podrzucane jej raz na jakiś czas przez inne osoby. Oczywiście, grupa nie powinna przesadzać z częstotliwością podpowiedzi. Jest to świetne ćwiczenie na powtórzenie, gdzie można aktywizować nawet najtrudniejsze słownictwo. Największy ciężar spoczywa na osobie opowiadającej, gdyż nowe słowa mogą wybić ją z obranego toku myślenia i utrudnić wplecenie ich w odpowiedź. By nieco zadanie ułatwić, proponuję zrobić sztafetę, w której po kilku zdaniach osoba opowiadająca będzie oddawała pałeczkę następnej, np. po użyciu 2 lub 3 podrzuconych przez grupę słów.

Inną wersją tego ćwiczenia jest użycie popularnych *kostek opowieści* (ang. *story cubes*). Obrazki znajdujące się na ściankach kostek inspirują, ale nie narzucają wykorzystania określonych słów. Jest wiele wersji wykorzystania *kostek opowieści* w spontanicznym opowiadaniu i kilka wersji kostek (podstawowe, czynności, podróznice, etc.).

STORY TRANSFORMATION

Poziom zaawansowania: od *elementary*

Zabawa polega na modyfikowaniu opowiadania i trochę przypomina „głuchy telefon”. Wybierz krótki tekst z podręcznika lub (wersja dla mniej zaawansowanych) jedno zdanie i przeczytaj na głos. Uczniowie mają uważnie słuchać i kolejno modyfikować zdanie, zmieniając lub dodając jeden element. Robią to, aż powstanie wersja mało przypominająca oryginalną, a grupa uzna, że nadszedł kres zabawy.

RUMOUR

Poziom zaawansowania: od *elementary*

Zabawa pod tytułem *Plotka* jest podobna do *Story transformation*. Pozwala ćwiczyć sprawne komunikowanie się i słuchanie. Tutaj jedna osoba wymyśla plotkę (wykluczone jest oczernianie osób znanych uczniom) i opowiada ją w zwięzły sposób drugiej osobie. Warunek, którego należy się trzymać: reszta grupy nie może ich słyszeć. Następnie osoba, która usłyszała plotkę, próbuje ją przekazać w miarę wiernie kolejnym osobom w grupie. Zabawa ta działa bardzo dobrze w większej grupie, gdzie efekt końcowy może być zaskakujący. W końcu tak się rodzą plotki!

Bardziej urozmaicona wersja tego ćwiczenia: każdy w grupie losuje numer przyporządkowany danej plotce. Uczniowie dobierają się w pary, przekazują sobie nawzajem plotki, po czym wymieniają się numerami i dobierają w inne pary, przekazując zasłyszana plotkę razem z numerem kolejnej osobie. Osoba, do której wróci jej własna plotka, kończy łańcuch. Potem, na znak dany przez nauczyciela, uczniowie przekazują na forum grupy plotki w ich ostatecznej wersji.

WHAT A VIEW!

Poziom zaawansowania: od *elementary*

Zachęć uczniów do pofantazjowania: *Wyobraź sobie, że umiesz latać, możesz wznosić się na duże wysokości, pędzić tak szybko, jak chcesz, nie odczuwając zimna. Oglądasz z lotu ptaka okolicę: zabudowania, góry, jeziora.* Uczniowie, uruchomiwszy wyobraźnię, rysują lub robią notatki na temat tego, co widzą, a następnie opowiadają, co dojrżeli z lotu ptaka. Stosują struktury: *I can see, there is, there are.*

MEMORY TEMPLE

Poziom zaawansowania: od *elementary*

To ćwiczenie można stosować na wszystkich poziomach zaawansowania, nawet na krótkiej lekcji. Uczniowie zamykają oczy i przypominają sobie, jak wygląda ich sypialnia, łazienka lub kuchnia. Po zwizualizowaniu wybranego pomieszczenia, opisują je w jak najdrobniejszych szczegółach drugiej osobie. Ta ma za zadanie narysować to, o czym usłyszała. Przy okazji powtarzania adekwatnego słownictwa, uczniowie powinni też zastosować przyimki miejsca.

VALUES

por.: Tillman (2001)

Poziom zaawansowania: od *intermediate*

Jest to seria pomysłów na lekcje z dyskusją na konstruktywne i mądre tematy dotyczące wartości. Zaprojektowane dla młodzieży, sprawdzą się w każdej grupie wiekowej od 16 lat wzwyż. Podczas dyskusji można przećwiczyć układanie pytań i stawianie hipotez. Proponowane tematy wymagają użycia nowego słownictwa, które na początku lekcji warto wypisać w formie mapy myśli.

Przykłady poleceń:

- *Honesty* (uczciwość): Jakie są synonimy/antonimy uczciwości? Wskaż jak najwięcej przykładów zachowania osoby uczciwej i nieuczciwej. Następnie

zastanów się nad przykładami sytuacji, w których ludzie uznają uczciwość za relatywną.

- *Lie* (kłamstwo): Jakie masz skojarzenia z tym słowem? Jak sądzisz, ile razy dziennie przeciętny człowiek kłamie? W jakim zawodzie kłamie się najczęściej (i nie musi to być wcale polityk)? Czym jest *white lie*? W jakich sytuacjach lepiej skłamać, niż nic nie powiedzieć albo powiedzieć prawdę?
- *Curiosity* (ciekawość): wypisz w kolumnach pozytywne i negatywne strony bycia ciekawym. Jakie znasz synonimy słowa *curious* i jakie ich konotacje (np. *nosy* – negatywna, *interested* – pozytywna). Czy znasz idiomy, powiedzenia związane z tym słowem?
- *Trust* (zaufanie): Narysuj mur z cegieł, a w każdą cegielkę wpisz cechy lub uczynki, z jakich buduje się zaufanie w związkach międzyludzkich. Opowiedz o nich.
- *Intimacy* (intymność): Podaj definicję słowa. Jak rozumiesz frazę *dance of intimacy* (termin został ukuwany przez Harriet Lerner, psychiatrę, psycholożkę i socjolożkę, i opisuje dość skomplikowany rytuał zachowań w związku)?
- *Privacy* (prywatność): Wyobraź sobie, że jesteś adwokatem sławnej osoby, której prywatność została poważnie naruszona przez jedną z gazet brukowych. Twoim zadaniem jest przygotowanie mowy oskarżycielskiej w sądzie. Jakich argumentów użyjesz?
- *Humbleness* (pokora): Wskaż, w jakich kulturach, narodach ceni się tę wartość? Poszukaj w internecie, słowniku lub teaurusie użycia tego słowa w jak najróżniejszych kontekstach. Jak wyszukane wyrażenia przedstawiają wartość tej cechy? Napisz negatywną definicję pokory.
- *Arrogance* (arogancja): Zamknij oczy i pomyśl o słowie: co czujesz? Co świadczy o arogancji? Czy ta cecha pomaga osiągać cele? Co może stracić człowiek arogancki? Wskaż „złoty środek” między pokorą/skromnością a arogancją.
- *Cooperation* (współdziałanie): Wskaż argumenty za i przeciw w dyskusji o wyższości działania w grupie wobec działania samodzielnego. Jak rozumiesz powiedzenie: *co dwie głowy, to nie jedna* (ang. *Two heads are better than one*)? Rozważ kilka sytuacji, np.: *If you wanted to do up your flat, how many people would you like to cooperate with you? If you wanted to cook twelve dishes for Christmas Eve dinner, how many people would you like to cooperate with you?* Dopisz kilka innych pytań i zadaj je innym.
- *Happiness* (szczęście): Co sprawia, że czujemy się szczęśliwi? Znajdź 10 synonimów słowa *happy*

i ułóż rosnąco od najchłodniejszego emocjonalnie, a następnie dokończ porównanie na przynajmniej 10 różnych sposobów: *Happiness is like... because...* Napisz swój osobisty dekalog (10 commandments): *How to be happy*. Czy łatwo przechodzą Ci przez gardło pozytywne komunikaty wobec innych? Czy zauważyłeś/aś, że w amerykańskich filmach ludzie często mówią do siebie *I love you*? Jak sądzisz, czy zawsze oznacza to wyznanie miłości? Jak zinterpretujesz użycie *love* w zdaniach: *I love your hairstyle*, *I love this present*, *I'm loving it*? Dobierzcie się w pary i powiedzcie sobie po kilka komplementów, stosując frazy: *I like...*, *I love...*, *This is one of the...*, *I was impressed...* Dodatkowe zadanie na wesoło: znajdź 15 sposobów na uszczęśliwienie kota/psa/innego zwierzęcia domowego.

- *Home* (dom): Jaka jest różnica między *home* a *house*? Rozpisz mapę skojarzeń do obu słów. Napisz krótkie opowiadanie lub w parach ułóż skecz zatytułowany *My home is my castle*.
- *Responsibility* (odpowiedzialność) Wypisz 10 sytuacji, w których ostatnio czułeś/aś się lub byłeś/aś za coś odpowiedzialny/a. Wskaż, jakie role społeczne grasz, np. jako pracownik, dziecko, student, matka, konsument, lokator itd. Z jaką odpowiedzialnością

wiążą się te role? Zastanów się, jak zmieniłoby się twoje życie, gdybyś został ojcem//premierem kraju/lekarzem/przewodnikiem wycieczek w Himalajach itd.?

[Ćwiczenia, dla których nie podano źródła, zostały stworzone lub zasłyszane i zaadaptowane przez autorkę do zastosowania podczas lekcji języka angielskiego.]

BIBLIOGRAFIA:

- Bono, E. de (1998) *Naucz swoje dziecko myśleć*. Warszawa: Prima.
- Bowkett, S. (2000) *Wyobraź sobie, że... Ćwiczenia rozwijające twórcze myślenie uczniów*. Warszawa: WSiP.
- Szmidt, K. J. (2007) *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*. Gliwice: Sensus.
- Tillman, D. (2001) *Living Values Activities for Young Adults*. Health Communications

DOROTA KONDRAT Lektorka angielskiego od 15 lat, metodyk nauczania w szkole językowej, prowadzi szkolenia dla nauczycieli. Współzałożycielka Fundacji Instytut Edukacji Kreatywnej – INEK, członkini Polskiego Stowarzyszenia Kreatywności. Ukończyła kursy metodyczne (London: Creative Teaching Methods, Cambridge Bell School: Creativity in the Classroom) i Akademię Rozwoju Umiejętności Trenerskich w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej.